

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Vers. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Non minus verbo habeant potestatem. Improbam tamen depravationem, quæ amatam reddant in malam diuinorum eloquiorum fermentum dici potest. Verum non est opus nouam requirere expositionem, cum Christus veram dederit. Luc. 12. 1. *ἡ γὰρ ἐξουσία ἐστὶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου*. & vers. 12. de doctrina interpretatur, quidquid enim agebant, amarulentum & noxium erat, cum non animo Deum colendi, sed ex impiæ gloriæ & opum cupiditate procederet, quamuis longe aliud in vulgus iactarent. Hinc etiam doctrina peruersa originem habuit, ut nempe de delectandis parentibus, quæ legem Dei ad traditiones suas stabilendas euerbebat. Hinc doctrinae ota fucata erat & ad libidines eorum composita, ac deinde mores doctrinae similes: quod enim docebant, hoc faciebant.

§. 3. Caluinus fermentum Pharisæicum esse pronunciat, quidquid à Deo non est profectum. Inde concludit. Cum nominatim ab eorum doctrina prohibeat suos Christus, sequitur repudiandos esse omnes, qui sua signenta admittunt verbo Dei, vel quidquam alienum ingerunt, quocunque tandem polleant honoris gradu, vel titulo superbiunt, quare maledicta est & prauaricatrix eorum subiectio, qui vltro Papa committunt, & legibus se subiiciunt.

Respondet. Temerarium esse furorem, damnare omnium magistratum leges, siue Ecclesiæ siue politię, quamuis enim à Deo non sunt profectæ, *ἀποθνήσκουσιν* seu immediatè, potest tamen, quæ feruntur, à Deo non esse. Nos quoque eos toto animo detestamur, qui sua commenta verbo Dei admittunt, si vel falsa sunt, vel quæ à Deo, si vera, & tamen D. i. verbo æquiparare contendunt, alioqui vitorum sanctorum & doctorum in verbum Dei factos commentarios veneramus. Verbum Dei intelligimus vero, non nudas literas, aut scriptiones, sed textum & verum sensum, verbum etiam traditum, quo sublatum, non est quo scriptum credamus. Traditiones autem à Deo profectas, verbum Dei proficemur, tam enim quod Deus dixit, quam quod scripsit, eius est verbum. Nec minoris auctoritatem habet viuus doctor aculeum, quam literis exaratum eloquium. Nec maledicta est subiectio, quæ se Papæ legibus vltro fideles subiiciunt, cum ouium salus sit imperio sui parere pastori, & si sua libertate euagantur exitio reddantur proximo. Ipse Caluinus fateatur, v. 18. Omnes fideles *ἐκκλησία* aggregari. Nam Christus, inquit, hoc commune fore totius Ecclesiæ fundamentum, denunciatis, quidquid piorum in mundo futurum Petro aggregare voluit. Nos igitur Petro aggregari, Petri igitur Successori communicare oportet, & ab eo religionis expositionem expectare. Fateatur etiam v. 18. eximiam Petri inter alios excellentiam notari. Maledicta igitur & prauaricatrix est eorum conuincia qui diuisione facta, postquam à Petri sede decellerunt, per tres quatuorue diuersas & aduersas hæreses apostatarum, Sectatores tandem ad atheismum dilabuntur. audiat igitur fidelis antiquæ fidei assertor Hieronymum potius quam Caluinum. Ille Epistola ad Damasc. quæ est 57. his verbis Caluinum damnat. Quotiam vetusto oriens inter se populorum furore collisus indissimulam Domini tunicam & desuper textam minutatim per fingit dispergit; & Christi vineam exterminant vulpes; ut inter lacus contritos qui aquam non habent, difficile ubi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi: ideo mihi cathedram Petri, & fidem Apostolicam ore laudatam consui consulendam, inde nunc mea anima postulans cibum, vnde olim Christi regimēta suscepi. Neg. vero tanta vastitas elementi liquentia, & interiacens longitudo terrarum, me à pretiosa margarita potuit inquisitione prohibere. Vbi cum fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquila. Prostrigato à sobole mala patrimonio, apud vos solos interrupta patrum seruatur hereditas. Ibi cespit terra fecundo dominici semini puritatem centeno fructu referre: hic obruta sulcis frumenta in lolium auenarum degerant. Nunc in Occidente sol iustitiæ oritur: in Oriente autem

tem Lucifer ille, qui ceciderat. Supra sidera posuit thronum suum. Vos estis lux mundi, vos sal terra, vos aurea vasa & argentea: hic testacea vasa, vel lignea, virgam ferream & ætænum operiuntur incendium. Quamquam igitur cui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas. A sacerdotē victimam salutis, à pastore presidium ouis flagito. Faceat inuidia: Romani culmini recedat ambitio: cum successore piscatoris & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum: sequens beatitudini tue, id est, cathedra Petri communionē consocior: super illam petram adificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit profanus est. Si quis in arcā Noë non fuerit, peribit regnante diluuiō. Et quia pro meū facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbaria sine disermīnat; nec possum sanctum Domini tot interiacentibus statim à sanctimoniam tuā semper expetere: ideo hic collegas tuos Ægyptios confessores sequor, & sub onerariū nauibus parua nauicula delitescō. Non noui Vitalem. Melictum respicio, ignoro Paulinum. Quicunque tecum non colligit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.

VERSUS 8.

Sciens autem Iesus dixit: quid cogitatis intra vos modica fidei, quia panes non habetis?

QUESTIO I.

Cur vocat modica fidei?

§. 1. **A**Nxie non modo cogitabant, sed etiam inter se discerebant, Marc. 8. 16. Christus cogitationum inspector, & verborum remotus auditor exemplo ostendit; eos de panibus sollicitos esse non debere.

Ὁλίσθησας potro appellat, non quod de prædestinatione dubitarent, sed quod nescirent vnde sibi victum pararent. Fidei defectus in eo cernitur, quod cum Christus fermenti induceret mentionem, illi se reprehendi putarent, quod panes non accepissent, & Christus eā de re tanquam damno loqui aliquo. Itaque quamuis vidissent eum turbas pascentem pane multiplicato, non tamen credebant id eum iam posse facere, non quod re verā iudicarent, id eum non posse, sed quod solliciti non exercebant fidem, quod crederent illum posse. Ommissione igitur actus delinquant, non autem contra fidem iudicium conceperunt. Ita crebro fieri solet dum languidā fide in aduersis tristamur, ut non cogitemus Dei potentiam, atque inde fiduciam capiamus. De hac incogitantia grauius eos Christus increpat: ut monet Chrysostomus: nam & in ipsum Dominum quodammodo *ὁλίσθησας* erat contumeliosa, quasi fermenti mentionem ideo faceret, quod panes deesse sciret, ideoque sollicitus esset.

§. 2. Quid potro hic *ὁλίσθησας*? Non est defectus fiducia, quæ certi esse deberent se prædestinatos, se fidē amittere non posse, se semper iustos esse mansuros. Igitur nec *μεγάλη ἡ πίστις* magna fides, est talis fiducia. Ap. *Fides non parētque* quantum à vero abhorrent, qui fidem illam *est fiducia* præsumptione definiunt. Quid ergo hæsitant? Quia *electionis*, panes non accepimus; hoc enim intra se dicebant. Et Christus; quid cogitatis intra vos modica fidei, quia panes non habetis? Hæc igitur cogitatio erat, in qua modica fides cernebatur, nempe anxia de pane disquisitio, & quod ad Christi potentiam, quam recentissimè experti erāt, se non reflecterent, ut omnem sollicitudinem ex animo reicerent. Hic vnici igitur locus satis supetq; demonstrat: quid magna, quid parua fides sit in Euange-

Dd

lio;

lio; Christus cum vobis eius obiectum charissimè ob oculos ponit, ut dubitare non sit iam contumacis, sed etiam amentis.

VERSUS 13.

Venit autem Iesus in partes Caesarea Philippi & interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis.

QUESTIO I.

Quae Caesarea Philippi?

Caesarea Philippi in fine terra sancta.

§. 1. **D**ilerte dicitur Καίσαρεια τῆς Φιλιππῶν *Caesarea* non alterius, sed quam extruxit Philippus Tetrarcha in honorem Tiberii Caesaris, Ioseph lib. 18. c. 3. & lib. 20. c. 6. Diuersa est ab illa quam Herodes in honorem Augusti aedificauit. Haec enim ad Libani radices posita est, dictaque olim Laſem, & Laſ, Ios. 19. 47. Iudic. 18. 29. Deinde postquam eam tribus Dan occupauit, ab ea tribu dicta est Dan. Terminus erat sanctae terrae Libanum versus. Pancada appellabant gentiles. Altera Caesarea olim Turris Stratonis dicta est. Constat itaque Christum ad extremos vsque fines terrae sanctae pertenuisse.

QUESTIO II.

Cur ex discipulis quarit hominum opinionem?

Leſio.

§. 1. **Q**uestio instituitur in partibus, Caesarea Philippi, seu Syriae habet *Caesarea* in regione, siue loco. Marc. 8. 27. in via facta ait. Luc. 9. 18. cum esset solus orans. Non est vlla inter veritatis affectores pugna. Egressus enim in vicos Caesareae Philippi, in via ubi subsistit & in locum solitarium horum scilicet aliquem, secessit & orauit ac cum discipulos interrogauit. Hunc enim in modum concilianda sunt quae apud Euangelistas narrantur.

§. 2. Graeca non leguntur in diuersis exemplaribus eodem modo. Vulgata habent *τίνα με λέγουσιν εἶναι υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*; *Quem me dicunt esse hominem, filium hominis*; seu, qui sum filius hominis; alii libri omittunt pronomen *με*, Nonnulli etiam: *filium hominis*, Syrus, *me*, bis repetit. *Quid dicunt super me homines me esse filium hominis*; vel *qui sum filius hominis*?

Lucas & Marcus constanter habent, *τίνα με λέγουσιν*, & omittunt *υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*, *filium hominis*. Hieronymus pronomen omisit, Erasmus in codicibus nonnullis ait, tantum esse ea, quae sunt apud Marcum & Lucam. Beza *με*, additum parat ab aliquo qui timuerit, ne non de se Christus, sed de aliquo tertio loqui videretur. id non fuisse difficile putat, quod formula loquendi de se quasi de tertio aliquo, sit in Graeca & Latina lingua aliena. Denique eos accusat, quod Hebraeam linguam contemplerint, quae res fecerit, ut plerisque in locis miserabiliter cœcuterint. Ipse tamen, quia in anchorato Epiphani inuenitur, retinendum sentit.

Respondet, ad rem ipsam quod attinet, dubium non est, Christum vsurpasse pronomen; quia apud Marcum & Lucam est, & in plerisque Matthaei exemplaribus. Deinde cum plurima & correctâ habeant etiam Filium hominis? id quoque dixit. Fieri potuit ut bis interrogaret, cum ad primam vocem non conti-

nua responderent, cum fieri amat, cum quaestio est in opinata.

Quod Beza veteres ignaros Hebraeae pronunciat, malitiosè facit, cum tot auctores linguæ Hebraeae non modo imperitos facit, sed etiam contemtores. etenim ex magnis auctoribus nullum noui Hebraei idiomatis non amatorem. Quamuis autem eam linguam multi ignorarint, plurimi tamen ut Dionysius, Origenes, Epiphanius, Hieronymus accuratissime nouerant, neque enim Origenes Hexapla, & Octapla sua ignaris linguarum scripsit. Quod vero in plerisque miserabiliter lapsos comminiscitur, non alio modo interpretor, nisi quod lapsum censeat errorum Calvinisticorum condemnationem. si aliquem in aliquo lapsum diceret, in tanta Scripturarum obscuritate mirum videri non deberet. sed in plerisque lapsos esse, & quidem miserabiliter, impudentius dicitur, quam ut credi possit. Magistri illi Ecclesiarum fuerunt magna parte martyrio aut miraculis clari, virorum Apostolicorum conciones, & scripta habuerunt, ut nos eronem in plerisque accusare non modo impium sit, verum etiam stolidum.

Quod ait in Graeca & Latina lingua vicitum non esse, ut de se in tertia persona quispiam loquatur, non mille non exemplis, sed integris commentariis refutatur. Nemo dicere id poterit, qui vel Xenophontis *οὐκ ἔστιν ὁ ἑαυτοῦ ἑαυτὸν λέγειν*, vel Iulii Caesaris historiam viderit.

VERSUS 14.

At illi dixerunt: Alij Ioannem Baptistam, alij autem Eliam, alij vero Ieremiam, aut unum ex Prophetis.

QUESTIO I.

Quem esse Iesum homines opinabatur?

§. 1. **O**mnes in eo conueniebant esse vnum ex prophetis, alij Baptistam, alij Eliam, alij Ieremiam veterem prophetam esse existimabant, quod suum seculum tantæ Virtutis secundum esse non putarent. Haec tamen fuit opinio non omnium, sed plurimorum: Nam Pharisei & scribae prophetam negabant: multi credebant filium Dei, & nonum prophetam. Caesareae interrogasse aiunt. Chryl. & Theophilus, quod longius a Iudaeis Zelotis abessent, ideoque liberior responsio dari posset. Verum hic separauerant sine Iudaeis arbitris rogari & respondere poterant, sciebat ipse, quid de se quisque cogitaret, sed quaestionem mouet, ut veritatem ostendat. Iudicia populi errantia, Petri vera monstraret. Denique monet, raro turbas de suis doctoribus rectè iudicare, nec gloriam propriam, sed salutem errantium quaerendam. Sententiam Phariseorum & Saduceorum omittunt, quia odii, inuidiae & malitiae erant, ita S. Chryl. ost.

§. 2. Ioannem videntur existimasse quod baptizaret; Etiam, quia reditum eius expectabant.

Ieremiam, quia ille singularim intercedebat pro populo Dei. 2. Macc. 15. aut vnum ex prophetis. V. G. Helisam, qui tot miracula fecit, aut alium quemuis siue id factum *μετεμψύχως*, seu *μεταγίγνεσθαι* Pythagorae existimant, siue resurrexisse putant. In prior opinione est Iansenius, Baronius, alii. Mihi probabilius de resurrectione cogitasse, hanc enim credebant plerique transfigurationem, ut gentium signum plures horrebant.

VERSUS